

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken bestond bij vijf fracties de behoefte de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake de Raad Buitenlandse Zaken (Ontwikkelingssamenwerking) van 14 mei 2012. Voor dit schriftelijk overleg zijn de volgende brieven van de staatssecretaris geagendeerd:

- Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken Ontwikkelingssamenwerking van 14 november 2011 (21 501-04, nr. 138);
- Geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken (ontwikkelingssamenwerking) van 14 mei 2012 (21 501-04, nr. 140 en nr. 141);
- EU voortgangsrapportage over Beleidscoherentie voor Ontwikkeling in de periode 2009–2011 (32 605, nr. 91);
- Fiche: Financieringsvoorstel Europees Ontwikkelingsfonds (2014–2020) (22 112, nr. 1313).

De voorzitter van de commissie,
Albayrak

De griffier van de commissie,
Van Toor

Inbreng van de leden van de VVD-fractie

De leden van de fractie van de VVD hebben met belangstelling kennis genomen van de standpunten van de regering inzake de Ontwikkelingsraad op 14 mei. Deze leden hebben hierover de volgende vragen:

OS begroting EU

De vergaderingen van de EU staan veelal in het teken van vergaande bezuinigingen en overige crisismaatregelen. Bij de voorbereidingen voor de vergadering van de Europese Ontwikkelingsraad valt op dat de ODA-bestedingen van de Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) en het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) sterk stijgen. De leden van de fractie van de VVD zijn het met de regering eens dat dit in tijden van financiële crisis onacceptabel is. Ook geeft Nederland nu ruim 17 % van het Nederlandse OS-budget via EU-instellingen uit, volgens deze leden vermindert dat de slagkracht van Nederland aanmerkelijk. Is de staatssecretaris het met de leden van de fractie van de VVD eens dat de buitenlandbegroting van de EU niet mag stijgen? Zijn nog meer lidstaten deze mening toegedaan? Hoe gaat de staatssecretaris dit aankaarten op 14 mei?

Begrotingssteun

De EU is in 1959 begonnen met ontwikkelingssamenwerking. Volgens de Agenda for Change verandert de focus van de EU. Desalniettemin is het OS-beleid van de EU teveel blijven hangen in mega-budgetten die we kennen uit de jaren '60 en '70, maar vooral ook in begrotingssteun. De leden van de fractie van de VVD zijn blij met de inspanningen van de staatssecretaris om de voorwaarden voor begrotingssteun aan te scherpen. De inhoud van deze voorwaarden van de EU is echter nog niet duidelijk. Welke voorwaarden stelt de EU inmiddels aan het verlenen van begrotingssteun? Is de staatssecretaris het met deze leden eens dat algemene begrotingssteun moet worden afgebouwd, net zoals we dat in Nederland hebben gedaan?

Inbreng van de leden van de PvdA-fractie

TOEKOMST EU ONTWIKKELINGSBELEID EN HET 11^e EUROPEES ONTWIKKELINGSFONDS

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid merken op dat het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) nu een separaat, intergouvernementeel fonds is dat niet op de EU-begroting staat. De regering geeft aan het teleurstellend te vinden dat de Europese Commissie in haar mededeling stelt dat de voorwaarden om het Europees Ontwikkelingsfonds in de EU-begroting te integreren in 2014 op dit moment nog niet zijn vervuld. De leden van de fractie van de PvdA pleiten al langer voor het onder de Europese begroting brengen van het Europees Ontwikkelingsfonds, mede omdat dit de democratische controle versterkt. Deze leden vinden dat de bijdrage van Lidstaten aan het 11^e EOF meer in lijn dient te worden gebracht met de verdeelsleutel voor het EU-budget zodat de bijdrage aan het EOF evenrediger wordt verdeeld over alle Lidstaten. Het budget van het 11^e EOF is onder andere verhoogd doordat het 10^e EOF een jaar korter was en het budget van het 11^e EOF voor inflatie gecorrigeerd moet worden om reëel minstens gelijk te blijven. De leden van de PvdA-fractie vinden dat de demissionaire regering nu geen definitief standpunt kan innemen inzake de gewenste omvang van het 11^e EOF. Dat is een zaak voor de volgende regering. Ook concrete inbreng met

betrekking tot een nieuwe definitie van ODA voor de post-2015 agenda is een zaak voor de volgende regering. Graag een reactie van de regering.

BELEIDSCOHERENTIE VOOR ONTWIKKELING

Coherentie: Transparantie

De leden van de PvdA-fractie zijn net als de staatssecretaris van mening dat betalingen voor grondstoffen als olie, mineralen en hout veel bijdragen aan de overheidsinkomsten van grondstofrijke lage-inkomenslanden. Zij benadrukken dat coherent en eerlijk grondstoffenbeleid ook direct bijdraagt aan de grondstoffenzekerheid van Europese bedrijven en lidstaten. Net als de regering pleiten de leden van de PvdA-fractie er voor deze geldstromen transparant te maken. Gebrek aan transparantie over betalingen door bedrijven actief in ontwikkelingslanden en over inkomsten van ontwikkelingslanden uit de winning van grondstoffen werkt corruptie, belastingontduiking en onverantwoord ondernemen in de hand. Zonder juiste informatie krijgen landen geen eerlijke prijs voor hun grondstoffen en wordt het innen van belasting sterk bemoeilijkt. Meer informatie over de geldstromen tussen multinationals en overheden stelt de lokale bevolking in staat om de overheid ter verantwoording te roepen met betrekking tot de bestedingen van deze gelden. Daarom zijn de leden van de PvdA-fractie, net als de regering, positief gestemd over de EU-voorstellen voor de herziening van de Europese Transparantie- en Financiële Rapportage richtlijnen. De leden van de PvdA-fractie zijn echter bezorgd over de berichten die stellen dat de inbreng van de Nederlandse regering in Europa te veel is beïnvloed door Shell waardoor Nederland in Europa eerder wordt gezien als een remmende kracht in plaats van een constructieve deelnemer. De leden van de PvdA-fractie benadrukken dat de regering nu juist de kans moet grijpen om de totstandkoming van historische Europese regelgeving te bevorderen. Daarmee draagt de regering bij aan het verduurzamen van de grondstoffenketens, de groei van lage inkomenslanden, het bestrijden van corruptie wereldwijd en een gelijk speelveld voor bedrijven. Daarom verzoeken deze leden de regering in Europees verband te pleiten voor een Europese rapportageverplichting van de betalingen die zowel beursgenoteerde bedrijven als grote niet-beursgenoteerde bedrijven in de EU actief in de olie-, gas-, mijnbouw-, en houtsector doen aan overheden voor elk land waar ze actief zijn (*country-by-country reporting*) en per project (*project-by-project reporting*). De rapportageverplichting moet gelden voor alle betalingen aan overheden door betreffende bedrijven en geen uitzonderingen kennen. Het is belangrijk dat het Nederlandse standpunt nauw aansluit bij de standpunten van initiatieven als *Publish What You Pay* (meer dan 600 leden wereldwijd) en het *Extractive Industries Transparency Initiative* (EITI). De leden van de PvdA-fractie vragen de regering gedetailleerd aan te geven wat de Nederlandse inbreng is geweest in Europa met betrekking tot de herziening van de Europese Transparantie- en Financiële Rapportage richtlijnen.

Coherentie: belastingontduiking

De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd dat de regering aangeeft zich actief te willen inzetten in Europees en OESO-verband om belastingontduiking tegen te gaan. De leden van de PvdA-fractie roepen de regering op ook onwenselijke, maar legale belastingontwijking door multinationals tegen te gaan. Dit is van groot belang omdat ontwikkelingslanden jaarlijks US\$ 160 miljard aan inkomsten mislopen als gevolg van belastingontwijking en -ontduiking door multinationals. Dit getal komt uit een rapport van Christian Aid uit 2008. Andere schattingen ramen de kosten van kapitaalvlucht uit ontwikkelingslanden in 2009 op 1 300 miljard US\$,

ongeveer 10 keer zo veel als de ontwikkelingshulp die deze landen dat jaar ontvingen. De leden van de PvdA-fractie zijn dan ook verheugd dat het Europees Parlement de Europese Commissie en de Raad heeft gevraagd om concrete maatregelen te presenteren om de gaten in de belastingwetgeving te dichten die belastingontduiking door bedrijven mogelijk maken. Deze leden verzoeken de regering zich achter deze oproep van het Europees Parlement te scharen en deze boodschap in Brussel waar mogelijk uit te dragen. Daarnaast verzoeken de leden van de PvdA-fractie de regering zich sterk te maken voor de financiering van het *VN Committee of Experts on International Cooperation in Tax Matters*, zodat via de VN meer werk gemaakt kan worden van capaciteitsversterking van belastingdiensten in ontwikkelingslanden.

Inbreng van de leden van de PVV-fractie

Europa en ontwikkelingshulp, een ergere combinatie is nauwelijks denkbaar. Ellende in het kwadraat. De leden van de fractie van de Partij voor de Vrijheid zijn tegen gesubsidieerde ontwikkelingshulp. Zij zijn dus ook tegenstander van alle vormen van ontwikkelingshulp gegeven via de Brusselse bureaucraten. Zij vinden dan ook dat het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) zo snel mogelijk moet worden opgeheven. In het huidige fonds, het EOF 10, zit bijna 23 miljard euro. Het volgende fonds, het EOF 11, zal, zoals de plannen nu zijn, meer dan 34 miljard euro bedragen. Een stijging van miljarden en miljarden. Is dat een grap, vragen zij de staatssecretaris? Deelt de staatssecretaris de mening dat, als er dan zo nodig zo'n EOF moet zijn, de omvang van dat fonds in elk geval niet nog groter zou moeten worden en al helemaal niet met vele miljarden?

Dan het punt van begrotingssteun. Ook op dit punt is de regering veel en veel te slap. Natuurlijk mag begrotingssteun nooit een blanco cheque zijn, dat zijn de leden van de fractie van de PVV eens met de staatssecretaris. Maar het gaat wat deze leden betreft niet ver genoeg. Brussel zou helemaal geen begrotingssteun moeten geven, geen algemene en ook geen sectorale. Hoe kijkt de staatssecretaris daar tegen aan?

Dat het Europese hulpbeleid wordt herzien is op zichzelf niet verkeerd. Liever laat dan nooit, zullen we maar zeggen. Maar wat zijn de woorden van commissaris Piebalgs in de praktijk waard? En laten we Turkije eens als graadmeter nemen. Turkije is de grootste ontvanger van Europees hulpgeld. Maar Turkije is geen laag inkomensland. Sterker nog, het is zelfs de zeventiende economie ter wereld en is daarmee qua economische omvang vergelijkbaar met Nederland. Nu het Europees hulpbeleid wordt herzien, betekent dat dan dat Turkije geen, of in elk geval veel en veel minder, Europees hulpgeld zal ontvangen? En hetzelfde geldt voor de Palestijnen, de tweede ontvanger van Europese hulp. Zal ook daar minder belastinggeld naartoe gaan? Of blijft Europa onder aanvoering van de socialisten de Mohammedanen in hun strijd tegen de Joodse staat financieel ondersteunen?

De leden van de PVV-fractie hopen dat alle gesubsidieerde ontwikkelingshulp zo snel mogelijk stopt. Zij roepen op om op te houden met die verspilling. Dat Nederlanders belasting moeten betalen voor Turkije en de Palestijnen is aan niemand uit te leggen Er zijn al bodemloze putten genoeg.

Inbreng van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de voorliggende stukken. Deze leden hebben grote waardering voor het beleid dat door deze staatssecretaris is ingezet. Met de gestarte

hervorming hebben we de basis gelegd voor een modern beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking dat aansluit bij de veranderingen die we in de wereld om ons heen waarnemen. Van hulp naar investeren. Meer focus, meer coherentie, kiezen voor die onderwerpen waarbij Nederland echt bijdraagt aan de duurzame ontwikkeling van partnerlanden. Het is een agenda waar we op voort kunnen bouwen. Europa heeft daarin een belangrijke rol. De veranderingen die zojuist werden geschetst, vragen om een sterk Europees beleid. Het is daarbij goed om te constateren dat Europa inzet op een Agenda for Change. Dat is broodnodig wil de Europese Unie in de toekomst een effectief ontwikkelingsbeleid kunnen voeren dat aansluit bij de agenda die wordt ontwikkeld op buitenlands politiek gebied. Het is daarom ook goed dat Nederland kritisch blijft kijken welke bijdrage nodig is aan het EOF.

Agenda for Change

De leden van de CDA-fractie hebben steeds benadrukt dat coördinatie op EU-niveau van het grootste belang is nu alle EU donoren prioriteren om effectiever beleid te kunnen voeren. Goed dus dat ook hier het belang van coherentie van beleid wordt aangemerkt. Maar van de gezamenlijke programmering komt nog weinig terecht. Het ontbreekt de lidstaten aan mogelijkheden binnen het eigen beleid om gezamenlijk te programmeren. Welke gevolgen heeft deze constatering voor de geplande gezamenlijke programmering voor het einde van dit jaar? Welke afspraken zijn wel gemaakt voor een land als Afghanistan?

In het gesprek dat de Tweede Kamer onlangs had met Pierre Vimont, SG van EDEO, gaf hij aan dat bekeken wordt of in landen waar lidstaten geen ambassades meer hebben, (hoge) nationale diplomaten op de EU-post geplaatst kunnen worden. Deze leden zijn van mening dat deze optie is met name interessant zou kunnen zijn voor een land als Guatemala. Kan de regering ingaan op deze mogelijkheid?

Begrotingssteun

De leden van de CDA-fractie zijn blij met de opstelling van de staatssecretaris in Brussel, die heeft bijgedragen aan herbezinning van het instrument van begrotingssteun. Begrotingssteun kan alleen een politiek invloedrijk en interessant instrument zijn, als afspraken duidelijk zijn en als het leidt tot vooruitgang op onderwerpen als mensenrechten en democratie. Goed dus dat deze inzet heeft geleid tot veel duidelijkere afspraken. Maar we zijn er nog niet. Hoe is het verdere proces nu? En hoe zorgt de staatssecretaris er voor dat in de toekomst nog scherpere afspraken worden gemaakt, zo vragen deze leden.

Inbreng van de leden van de D66-fractie

De leden van de fractie van D66 hebben met belangstelling kennis genomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken (ontwikkelingssamenwerking) van 14 mei 2012. De leden van de D66-fractie steunen in grote lijnen de Europese inzet zoals die is neergelegd in het stuk «Increasing the impact of EU Development Policy: an Agenda for Change.» Deze leden benadrukken de mogelijkheden die er zijn om op Europees niveau beleid verder te integreren, zodat dubbelingen worden voorkomen en middelen zo efficiënt mogelijk worden verdeeld.

De leden van de D66-fractie onderschrijven de stelling van de regering dat gezamenlijke programmering in de praktijk moeizaam tot stand komt. Volgens de regering is dat niet alleen een kwestie van wil. Kan de regering

aangeven welke concrete mogelijkheden ontbreken om deze coördinatie te bevorderen? Gaat dit vooral om een gezamenlijke analyse, afstemming van werkverdeling en financiële allocatie, of ontbreken er ook Europese en nationale instrumenten die hierin een rol kunnen spelen?

Met de regering zijn de genoemde leden tevreden met de stellingname van de Europese Commissie dat begrotingssteun geen blanco cheque kan zijn. Wanneer komt het politieke weegmoment waarbij Commissie en lidstaten gezamenlijk bezien of landen zich verbonden hebben aan en voldoende voortgang hebben laten zien op het gebied van democratie, mensenrechten en rechtsstaat? Wat zullen de stappen zijn die gezet worden?